

Betning med djur - en del av IPM strategin

Februari 2016

Värpinge golfbana.

Fördelar med bete

För miljön:

- Reducerar mängden ogräs
- Bekämpning av invasiva arter
- Minskar pesticidanvändningen
- Håller slyvegetation tillbaka.
- Miljövänlig ”gräsklippning”
- Kommer år att beta på ställen som är svåra att nå med klippare
- Grön profil för anläggningen

För spelare:

- Lättare att hitta boll i ruffen
- Lättare att slå bollen från ruffen
- Kan ge spelarna viss ”trivselsfaktor”
- Goodwill hos myndigheter och miljöorganisationer

Sammanfattning

Icke kemisk bekämpning av av ogräs kan till viss del göras genom att använda djur som betar delar av banan. Antalet anläggningar som använder djur på banan har ökat senaste åren och de flesta har mycket goda erfarenheter av det.

Betningen gör att pesticidförbrukningen minskar, då det hjälper till att ogräs på främst fairway och semiruff tillbaka. Även invasiva arter som Jättebjörnloka kan hållas tillbaka av

betande djur. Bete kan därför vara ett intressant alternativ i kampen mot ogräs mm på vissa banor.

Får är kanske det djurslag som lämpar sig bäst för användning på en golfanläggning, men getter, hästar och nötkreatur kan också användas under vissa förutsättningar.

Sterf

Bete av får på Hornbæk golfbana. Foto: Anne Mette Dahl Jensen

Betning som ogräsbekämpning

Ogräs på golfbanan kan reducera spelkvaliteten. På greener får bollen en dålig bollrull, på Fairway kan bollen hamna i ett dåligt läge för nästa slag och i ruffen kan det vara svårt att hitta och ev. slå ut bollen. Problem med ogräs kan vara ett resultat av att man minskar sin herbicidanvändning eller att man inte får lov att bekämpa kemiskt på vissa arealer.

Mycket tid och resurser används för att hålla ogräset på en rimlig nivå på

golfanläggningen. I dagsläget finns det ingen mekanisk bekämpningmetod som helt kan ersätta kemiska växtskyddsmedel i effektivitet. Men vi kan med olika metoder bl. a betning, minska insatsen av pesticider på banan.

Mobila hägn och betning under begränsade perioder på banans problemområden, kan ge bra effekt mot ogräset.

Goda exempel

Hørsholm golfklubb

På Hørsholm golfklubbs norra bana har man sedan några år haft betande får på ca 10 ha av golfbanan. På grund av problem med brännskador av urin på greenerna i början, flyttar man nu fåren via mobila stängsel till lämpliga ytor på banan, primärt ruffytor.

Greenkeepern har sett en tydlig effekt av betningen på förekomsten av ogräs. Mängden ogräs på minskade tydligt efter en betesperiod av fåren. De växter

som var speciellt aptitliga var ettårsskott från poppel och andra lövträd, men också klöver (*Trifolium repens*) och unga, blommande maskrosor (*Taraxacum* sp.) i både ruffar och på fairway.

En annan intressant observation var att fåren är selektiva när det gäller de olika gräsarter i ruffarna. De tunna fina svingel gräset (*Festuca* sp.) verkar klara sig, medan bredbladiga, kraftigare gräs som rajgräs (*Lolium perenne* mm) betas

i första hand. Det kan vara en stor fördel då man ofta önskar tunna, och glesa svingelruffar på sin bana, där man lättare hittar sin boll. Erfarenheten från Hørsholm visar på att deras betningstrategi fungerar relativt bra.

Elisefarms golfanläggning

Elisefarms golfbana som ligger mitt i Skåne är en rödsvingelbana med hed-karaktär. Inom banområdet har man inhägnat högruffområden med temporära stängsel, ofta färnät.

Får betar sedan av området under några veckor, tills uppnått betesresultat är uppnått. Stängslet tas då bort och sätts upp i ett annat ruffområde, fåren flyttas och samma procedur upprepas. Vid betningen på de rödsvingeldomi-

nerade högruffarna blir främst ogräs, ettårsskott av lövträd och partier med tjockare gräs avbetat. Resultatet blir i deras fall en högruff där strån och vippor står kvar, medan gräset blir glest och tunnt vid markytan. Ruffarna ser fina ut där vajande strån och vippor, med färg och höjd ger en tydlig markering avgränsning mot övriga spelytor. Den glesa turfén vid marken gör det lätt

att hitta sin boll och slå sig ut om man hamnar i högruff.

Sammanfattningsvis så ger fåren på Elisefarms golfbana fördelar med gles men ändå tydligt markerad högruff, som det är möjligt att hitta bollen i samt att slå sig ut. Man spar en del klippning av ruffen, men arbetet med stängsling och flyttning av fåren tar periodvis en hel del tid och personalresurser.

Smørum golfklubb

Smørum Golfklubb ligger ca. 10 km väster om Köpenhamn och är golfbana med mycket stora ruff - och naturytor. Man har under ett antal år arbetat med skötsel av naturområden och kulturvården. Förutom får finns även en grupp nötkreatur som betat i ruffar och andra naturmarker. På själva banan finns några ruffytor som har stora problem med jättebjörnlöka (*Heracleum mantegazzianum*). På Smørum har man valt att stängsla in dessa problemområden och låta fåren beta där. Flera års erfarenheter visar att fåren håller nere beståndet och problemen har minskat betydligt. 15 års erfarenhet visar också att på de arealer där fåren inte betat, ökar och sprider sig jättebjörnlökan. Att få bort jättebjörnlökan är ett ”projekt ” som tar många år.

Får betar jättebjörnlöka på Smørum golfbana. Foto: Per Rasmussen

Värpinge golfanläggning

Värpinge är en pesticidfri och stadsnära bana som ligger nära Lund i Skåne. Banan använder inga växtskyddsmedel och har en öppen karaktär med krypsvengreener..

Anläggningen har inhägnat hela banområdet med permanent stängsel (ca 22 ha) och fåren har möjlighet att gå fritt på banans alla spelytor. Fåren stämmer väl in i banans IPM strategi samt att många spelare uppskattar inslaget av får på banan. Antalet får varierar över säsongen beroende på speltryck och mängd mat. Det är vanligtvis mellan 65-100 djur på området från april till december. Rasen är i huvudsak Gotländska utgångsfår.

Fåren håller nere undervegetationen i högruffarna, det blir lättare att hitta bollar och bättre möjligt att slå från högruffen. Den största effekten av fåren är dock deras förmåga att hålla efter ogräs, speciellt maskrosor och vitklöver. Ogräset försvinner inte helt men det hålls nere på en för spelet acceptabel nivå.

Värpinge golfbana. Maskrosor hålls tillbaka på fårbetad areal. Foto: Håkan Rasmusson

När fåren går över hela banan kan det hända att man måste fösa undan fåren innan man skall slå, det är dock relativt ovanligt och fåren påverkar/stör normalt en rond mycket lite. Ett problem som kan uppkomma är att fåren utträttar sina behov på spelytor, gödseln måste

då tas bort. Urinen däremot kan ”bränna” gräset, ge gulfärgning och eventuellt skador framförallt på greener.

På Värpinge ses fåren som en stor tillgång bl a får man glesare ruffar och mindre ogräs på semiruff och fairway.

Betning med djur - en del av IPM strategin

Februari 2016

Elisefarm GC.

Viktiga att tänka på när det gäller bete på golfanläggningen

- Betande djur kan användas för att hjälpa till att hålla tillbaka ogräs på en golfbana. Det kan vara får, nötkreatur eller hästar. Alla har olika preferenser för att trivas, men erfarenhetsmässigt verkar rätt typ av får vara ett lämpligt val.
  - Det är viktigt att skydda de träd eller andra växter som man vill behålla, så inte djuren betar ner dem också.
  - Överväg hur myckert resurser klubben och banpersonalen har, innan man skaffar djur till banan. Samt se till att ha bra, effektiva stängsel.
  - Sök information om vilken typ av djur som passar för de förhållanden och förutsättningar som finns på just er bana. Resultatet blir mycket bättre om man hittar rätt djurkategori och rätt antal för att beta banans ytor.
  - Samråd med djurägare eller husdjurskonsulter så att man får rätt antal rätt djur till betesarealen samt info om djurskyddslagen. Olika kategorier av djur har olika näringsbe-
- hov. Tackor med lamm är den mest näringsmässigt- och tillsynskrävande. Välj hellre tackor utan lamm, som har ett lägre näringsbehov och kan klara sig på grövre och mindre näringsrikt bete. Dessa har inte lika stor benägenhet att rymma samt är mer motståndskraftiga mot sjukdomar, parasiter, etc. Dessutom behöver de inte så mycket vatten som digivande tackor.
- Välj den stängselform som som passar för er bana, beroende på vilka ytor som skall betas och hur ofta de skall betas. Flyttbar stängsel kan vara praktiskt att använda om man skall flytta djuren ofta eller fasta fållor om man inte behöver flytta djuren så ofta. Flyttbara stängsel kräver mer jobb vid flyttningarna, medan fasta stängsel kräver mer kostnader och resurser vid etableringen.
  - Undersök om det finns djurhållare i närområdet som kan vara intresserade av samarbete. Normalt sköter djurägaren större skötselåtgärder och håller med transportfordon och installning över vintern.

Nordiska greenkeepers (IPM ambassadörer) som har kvalitetssäkrat denna text och som kan hjälpa till med goda råd om bete på golfbanor

Håkan Rasmusson
Värpinge GK, Sverige
hakan@varpingegolfbana.se
Tel +46 70 - 518 91 30

Per Rasmussen
Smørum GK, Danmark
per@sgkgolf.dk
Tel. +45 4212 3810

Daniel Kristiansen
Fana GK, Norge
daniel@fanagolf.no
Tel. +47 98255627

Peter Edman
SGF Bankkonsulent
peter.edman@golf.se
Tel. +46 70 266 56 86

Författare

Anne Mette Dahl Jensen
Københavns Universitet
amdj@ign.ku.dk

Översättning: Peter Edman, SGF
Form: Karin Schmidt

Läs mer

"Hyrdetimer" af Annette Holmenlund.
Håndbog i fårehold og naturpleje.
Turbine forlaget, 2007.